

Изх. № 285/08.05.2024г.

**ДО
ПРЕЗИДЕНТА НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Г-Н РУМЕН РАДЕВ**

**ОТ
СДРУЖЕНИЕ ЗА МОДЕРНА ТЪРГОВИЯ,
чрез г-н Николай Вълканов,
Изпълнителен директор**

УВАЖАЕМИ Г-Н ПРЕЗИДЕНТ,

Обръщаме се към Вас с молба да се възползвате от правомощията си по чл. 101 (1) от Конституцията на Република България във връзка с промените в Закона за данък върху добавената стойност (ЗДДС), приети на 30.04.2024 г. в Преходните и заключителни разпоредби в § 26 на Закона за хазарта (ЗХ). Промените в ЗДДС се отнасят до определянето на пределна търговска надценка от 15% за три вида хляб – бял, Добруджа и типов, следва да влязат в сила от 01.07.2024 г. и да се прилагат до 31.12.2024 г. Причините да настояваме да върнете в НС приетите промени в ЗДДС за ново обсъждане, излагаме пред Вас както следва:

1. Поправките в ЗДДС бяха приети в рамките на няколко часа, без мотиви, без икономически анализ и предварителна оценка на въздействието, както и без обществено обсъждане със заинтересованите страни и с компетентните държавни органи (Министерство на икономиката, Комисия за защита на конкуренцията, и др.). Това е в пълно противоречие с принципите на правовата държава и представлява абсолютен произвол от страна на законодателната власт.

Видно от стенограмата от 30.04.2024 г. предложенията за промени в ЗДДС са направени по реда на чл. 80 от Правилника за организацията и дейността на Народното събрание (*Правилник*), който предвижда, че народните представители могат да правят писмени предложения за изменения и допълнения в приетия на първо гласуване законопроект в 7-дневен срок от приемането му. Предложенията не може да се отнасят до законодателни актове, различни от тези, чието изменение или допълнение е предложено с внесения законопроект, с изключение на такива, които се отнасят до редакционни или правно-технически поправки.

От процедурна гледна точка направеното предложение за промени в ЗДДС е незаконосъобразно, тъй като не е спазена процедурата по внасяне, обсъждане и приемане на законопроекти (глава осма от Правилника) – промените категорично излизат извън предметния обхват на приетия на първо гласуване законопроект за изменение на ЗХ, не са придружени с мотиви и предварителна оценка на въздействието, не е направено публично

обсъждане, не е разгледано от парламентарните комисии, както и не са включени в доклада за второ гласуване на законопроект за изменение на ЗХ. В пленарната зала текстът на предложението дори не е прочетен от председателя на НС, което е в противоречие с процедурните правила (гласуване на законопроекта глава по глава, раздел по раздел или текст по текст). При положение, че промените в ЗДДС нямат нищо общо с хазарта, не са направени в предвидения 7-дневен срок за представяне на писмени предложения и не представляват редакционни или правно-технически поправки на ЗХ, направеното предложение въобще не е следвало да бъде подлагано на гласуване за допустимост и впоследствие гласувано от народните представители (чл. 80, ал. 1 и чл. 81, ал. 2 от Правилника).

От съществено значение е и фактът, че предложението за промени в ЗДДС не е съпроводено с нито един от придружителните документи, предвидени в Правилника. Стенограмата от 30.04.2024 г. показва, че предложението е направено въз основа само на информация, получена от производителите, и тепърва предстои да бъде изготвен анализ от Министерство на икономиката и Министерство на финансите, оценка на въздействието и т.н., които заключения евентуално биха довели до отмяна на пределната търговска надценка или изменение на фиксирания процент преди 01.07.2024 г. Такава процедура по промяна на вече приет законодателен акт не съществува. Неизпълнението на изискването за извършване на предварителна оценка на въздействието и провеждане на обществени консултации с гражданите и юридическите лица обуславя извод за противоконституционност на приетите промени в ЗДДС поради нарушаване принципа на правовата държава.

В конкретния случай НС е действало в явно нарушение на Правилника, изменяйки ЗДДС с преходни и заключителни разпоредби на ЗХ, които промени нямат никакво отношение към хазарта, с аргумента, че предстои предизборна кампания и няма да се провеждат редовни пленарни заседания. В една правова държава подобни действия са недопустими.

2. Налагането от държавата на пределна търговска надценка е в противоречие с принципа на свободната стопанска инициатива, заложен в Конституцията на Република България (чл. 19, ал. 1, ал. 2 и ал. 3). Принципът на свободна стопанска инициатива създава и гарантира на всички граждани и юридически лица еднакви правни условия за стопанска дейност. Този принцип е в основата на една успешна икономика, като всяка намеса на държавата в определянето на максимална надценка за търговците може да повлияе негативно, ограничавайки свободната стопанска инициатива. Следователно така предложеният механизъм не би могъл да има желаните ефекти.
3. Ограничаването в нормативно определени рамки на свободното ценообразуване, което в момента се основава както на динамичната и комплексна стопанска среда, така и на различните бизнес модели, прилагани от отделните търговци, неминуемо ще доведе до изкривяване на конкуренцията при предлагането на хляб, от което ще пострада крайният потребител. Свободата на договаряне се подменя с контролирани от държавата търговски условия, които облагодетелстват производителите

(продавачи) на хляб и съответно ощетяват останалите участници във веригата на доставки - купувачите, търговците, а в крайна сметка и потребителите. В резултат на пределна търговска надценка от 15% е напълно възможно търговците да не могат да покрият разходите за закупуване на продукта, разходите за наем и поддръжка на магазините си, разходите за персонал, логистика, маркетинг и др.

4. Негативните ефекти от подобен тип мерки се потвърждават от категоричната позиция на Комисия за защита на конкуренцията (КЗК), изразена по подобен казус¹ (определяне на максимална надценка на стоки от първа необходимост, предвидено в Проект на Закон за допълнение на Закона за защита на потребителите).

Становището на КЗК е, че наличието на нормативно определена максимална надценка ограничава ценовата конкуренция между търговците на дребно и създава риск всички да определят надценка, която е равна или много близо до максималната. Според КЗК целта на предложената регулация е осигуряването на ниски цени на стоките от първа необходимост, но ниските цени са резултат от конкуренцията, а не от регулацията. Конкуренцията представлява естествения стимул за намаляване на цените с цел привличане на повече потребители и реализиране на по-големи продажби. Следователно предложената регулация би довела до неблагоприятни последици за конкуренцията и съответно за пазара, вместо да реализира целта си да осигури ниски цени на стоките от първа необходимост. Също така, определянето на максимална надценка може да доведе до неблагоприятни последици като дефицит на стоки или продажба на по-евтини, но и по-некачествени продукти, които в крайна сметка могат да бъдат вредни за здравето на хората.

5. Следва да се вземе предвид и международният опит в прилагането на максимални надценки на продукти². Така например, в Гърция отмяната на фиксираните надценки е довела до 6% спад в цените на стоките, които са били обект на регулация. Важно е да се отбележи, че малко преди регулацията на максималната надценка да бъде премахната в Гърция, Европейската комисия (ЕК) е започнала производство срещу страната за ограничаване на съответния пазар. Политиката на дерегулация е официално въведена на гръцкия пазар на 23 юни 2011 г., като съответните положителни резултати не закъсняват.

По отношение на Унгария, която от 2022 г. насам стана известна с тавана на цените върху някои стоки от първа необходимост, но и с факта, че е държавата с най-висока потребителска инфлация в ЕС, ЕК препоръчва на страната да се откаже от тези мерки заради разрушителното им влияние върху предлагането³.

6. Приетата мярка е в разрез с ефективната конкуренция и увреждаща интересите на потребителя. Пределната търговска надценка от 15% не

¹ Решение №23 от 10.01.2019 на КЗК

² https://www2.aueb.gr/users/cgenakos/Research.files/GKP_Markup%20regulation.pdf

³ Commission Staff Working Document; 2023 Country Report – Hungary.

почива на експертно заключение и не отчита интереса нито стопански субекти по веригата за доставка на храни, нито на потребителите. Точно обратното, от приетата мярка са налице преки негативни ефекти, които могат да се обобщят (без да се изчерпват) до: ограничения в предлагането на засегнатите групи стоки, повишена потребителска инфлация, преориентиране към вносни стоки на по-ниски цени, намаляване на инвестициите и ограничаване ръста на доходите в сектор „търговия на дребно“.

Г-н Президент,

Членовете на Сдружението за модерна търговия (СМТ) винаги са се придържали към приложимото българско и европейско законодателство във всички сфери на своята дейност. Наш върховен интерес е поддържането на високо доверие у потребителите като едно съществено условие за това е опазването и насърчаването на конкуренцията и принципите на пазарната икономика. Компаниите, които обединяваме са сред стотте най-големи работодатели и данъкоплатци в страната. Като Ви призоваваме за намеса искрено се надяваме да успеем да опазим принципите на пазарната икономика в България и да не позволим стопанските отношения да станат обект на експерименти, чийто печален резултат голяма част от населението в страната все още помни.

С уважение,

Николай Вълканов
Изпълнителен директор